

Pacienta ķermeniskā pieredze: fenomenoloģiskā perspektīva

Maija Jankovska, Māra Grīnfelde

*Rīgas Stradiņa universitāte,
Humanitāro zinātņu katedra, Latvija*

Ievads. Veselības aprūpes kontekstā šobrīd priekšplānā iznāk “pierādījumos balstīta medicīna” (*evidence-based medicine*) jeb, plašāk skatoties, pierādījumos balstīta prakse, kuras ietvaros lēmumi tiek pieņemti, balstoties jaunākajos zinātniski pamatos pētījumos un izmantojot formālas pierādījumu izvērtēšanas metodes, otrajā plānā atstājot gan veselajā saprātā balstītu intuitīvu pieeju lēmumu pieņemšanā, gan pacienta subjektīvo pieredzi (*Goldenberg 2010, 45*). Pretēji tam, fenomenoloģiskās pieejas centrā atrodas subjektīvā jeb pirmās personas pieredze. Veselības aprūpes kontekstā īpaši būtiska ir pacienta ķermeniskā pieredze jeb subjektīvais ķermeniskais pārdzīvojums. Fenomenoloģiskā pieeja aktualizē subjektīvās pieredzes nozīmi veselības aprūpes kontekstā, centrā izvirzot tādas ar ķermenisko pieredzi saistītus jautājumus kā sāpju pieredze, garīgo un fizisko slimību pieredze, dzimuma pieredze, novecošanas pieredze, grūtniecības pieredze u. tml. Šīs ķermeniskās pieredzes būtiski ietekmē pacienta pašizpratni, kā arī pacienta un ārsta komunikāciju.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir izgaismot fenomenoloģiskās pieejas priekšrocības, uzrādot ķermeniskās pieredzes nozīmi veselības aprūpes kontekstā, konkrētāk, ārsta un pacienta attiecībās un slimības un veselības izpratnē. Lai šo mērķi īstenotu, tiks sniegts ieskats fenomenoloģiskās pieejas izpratnē, izgaismojot gan konceptuālus jautājumus, kas skar ķermeņa un miesas nošķirumu, gan metodoloģiskus jautājumus, kas skar subjektīvās pieredzes pētīšanas iespējas un robežas. Ieskats fenomenoloģiskajā pieejā tiks sniegts, atsaucoties gan uz Edmunda Huserla 20. gadsimta sākumā pieteiktās fenomenoloģijas pamata idejām (intencionalitāte, jēgveidošanās un redukcija), gan uz 20. gadsimta 70. gados izveidojušās medicīnas fenomenoloģijas pamatuzskatiem (*Leder, 1992*).

Secinājumi. Darba noslēgumā tiks uzrādītas fenomenoloģiskās pieejas priekšrocības veselības aprūpē, kā arī problēmas, kas tajā rodas, ignorējot pacienta subjektīvo pieredzi. Tiks norādīts uz vairākām fenomenoloģiskās pieejas priekšrocībām: 1) uzsverot skatījumu uz pacientu kā iemiesotu subjektu, fenomenoloģiskā pieeja pretojas pacienta reducēšanai uz mehānisku ķermeni; 2) šī pieeja sniedz slimības, sāpju, dzimuma, novecošanas u. tml. pieredžu iemiesotus aprakstus, parādot pacienta ietekmi diagnosticēšanas un ārstēšanas procesā; 3) veselības aprūpes kontekstā šī pieeja centrā izvirza pacienta vajadzības; 4) tā pamato kvalitatīvu pētījumu nepieciešamību (*Goldenberg, 2010, 53*).

Literatūra

- Goldenberg, M. L. 2010. Clinical Evidence and the Absent Body in Medical Phenomenology: On the Need for a New Phenomenology of Medicine. *International Journal of Feminist Approaches to Bioethics*, 3(1): 43–71.
- Leder, D. (Ed.) 1992. *The Body in Medical Thought and Practice*. Dordrecht: Kluwer Academic Press.